

РЕЦЕНЗИЯ

От доцент Костадин Бонев Костадинов, Преподавател по Филмова и телевизионна режисура в Югозападен университет „Неофит Рилски“ Благоевград, по процедура за заемане на академична длъжност доцент в областта на висшето образование 8.4. Театрално и филмово изкуство и научна специалност Кинознание, Киноизкуство и Телевизия, ФТЗ /Филмов и телевизионен звук/.

Кандидат: Ивайло Иванов Нацев

Кандидатът д-р Ивайло Нацев е внесъл всички необходими документи, доказващи основателността на неговата кандидатура.

Централна част от доказателствения материал представляват два научни доклада: **“Звукът на гетото”** и **“Foley безпорядък”**, публикувани в специализираното списание “Кино”, защитата на докторската му дисертация на тема **„Творчески и технически проблеми при цифровата реставрация на филмови фонограми “**, филмите „Лейди Зи“, „Козелът“, „Буферна зона“, и над 20 филма, работени в периода 1995 - 2025 г., публикувани монографии и статии, участие в национални научни, образователни и художественотворчески проекти, множество награди на конкурси за творчество и изпълнение, дадени от национални и международни професионални форуми и организации.

Д-р Ивайло Нацев е един от талантливите български звукорежисьори, част от поколението, което в новия век премина от аналогов на дигитален звукозапис, бързо

усвои световните нововъведения в областта на звукозаписа и помогна българското кино да намери своето реално място на европейската карта.

В теоретичните си разработки Ивайло Нацев набляга на практическата страна на звукорежисурата като неотменима част от филмовия процес. За база той използва опита си при работата върху игралния филм на Зорница София "Майка", както и опита си от работата в Киноцентъра "Бояна филм".

Опитът му във филма "Майки" и ценен заради екстремните условия, при които снимачния екип е принуден да работи - при натурни условия в центъра на Найроби - Кения. Мястото на снимки, гетото Кибера е най - голямото такова в Африка и третото в света, с повече от един милион обитатели. В тази екстрена обстановка, където екипът се сблъсква с неочаквани трудности, които практически изключват нормален филмов процес, звукорежисьорът е трябвало да намери бързи решения, да приложи специфичен софтуер, за да успее да спаси диалога на филма. Ивайло Нацев поставя един въпрос, който има различни нива на тълкуване - какво е за един звукорежисьор да записва звуци в недружелюбна околна среда. И където той по - скоро трябва да забрави всичко, научено в 20-годишния си опит, за да успее да си свърши работата, за която е изминал хиляди километри.

Ивайло Нацев има практически опит в реставрацията на повреден, или некачествен звук. Това се оказва решаващо при изготвянето на звуковата партитура на споменатия филм. В статията той споделя своя опит в прилагането на софтуера iZotope RX 10 в постпродукцията на филма "Майки".

В теоретичната разработка на Ивайло Нацев "Foley безпорядък" кандидатът анализира един от основните компоненти на саунд дизайна - фоли ефектите. Той прави исторически преглед на този важен компонент от звуковата партитура - от Джак Фоули, който от средата на миналия век налага този метод на допълнително озвучаване на филмовото действие. Ивайло Нацев изяснява същността на професията foley artist, изтъквайки специфичната чувствителност и въображение, която трябва да притежава един добър специалист в тази област. Особено място е отделено на българските професионалисти, занимавали се с това странно занимание през годините. Той отделя нужното внимание на първите "шумовици" в българското кино - Владимир Бобчев, Рихард Андреев, Георги Казанджиев и Димитър Стефанов - самоуки ентузиасты, въоръжени с много ентузиазъм и енергия.

Ивайло Нацев е добре осведомен за новите методи в тази област, които дигиталната ера налага в световното кино. Той изтъква няколко причини, които правят фолиефектите задължителен компонент от звуковата партитура: необходимостта от международно фоно, което позволява филмите да се преозвучават на различни езици; невъзможността в основната фонограма от снимките на терен да се запишат абсолютно всички ефекти; възможността, с помощта на фолиефектите, да се постигне по - голяма пластичност на звуковата партитура, както и във фонограмата да бъдат добавени допълнителни звуци /звуци зад кадър/, които са важни за драматургията. Кандидатът е горещ защитник на “живите” фолиефекти, изработени от звуковите специалисти в студио и обосновава защитава тезата, че изкуствения интелект в този случай няма място.

В своите теоретични разработки, Ивайло Нацев демонстрира задълбочено познаване на филмовия процес във всичките му фази, от снимачния период до всички етапи на звуковата постпродукция. Неговия опит от първите му филми в Армейския аудиовизуален център до днес, съчетан с неговата наблюдателност и аналитичност, му помагат да защити тезата си убедително и безапелационно. Това е един 30 - годишен период, в който професионалното му израстване е неоспоримо и категорично.

Аз си спомням далечната 1994-та година, когато Ивайло Нацев направи звуковия дизайн на документалния филм “Писма до Долната земя”, заснет на 35 мм лента върху тясна звукова лента, вместо върху традиционната в ония години 35 мм звукова лента. Това беше негово решение и в същността си беше новаторски подход.

В списъка от филми, които кандидатът представя, виждаме, че в периода 2000 - 2010 г. той е участвал в постпродукцията на всички важни за българското кино филми. Работил е с режисьори като Георги Дюлгеров, Иван Черкелов, Светла Цоцоркова, Петър Попзлатев, Николай Волев, Ивайло Христов, Димитър Петков и Красимир Крумов. В следващия период, от 2010 г. до наши дни, постига впечатляващи резултати с филмите на Зорница София и филми на чужди режисьори, работени в Долби студиото на “Бояна Филм”.

В своите теоретични разработки Ивайло Нацев постига няколко важни цели:

Взаимоотношенията между звукорежисьор и режисьор са анализирани в контекста на конкретния технически инструментариум, чрез който се реализира даден филм, но и в

контекста на философията на звуковата партитура, която става неразривна част от художественото послание.

Личният опит на Ивайло Нацев е поставен в контекста на внимателно подбрани филмови практики от историята на световното и националното ни кино. Работата му върху филми като „Лейди Зи“, „Козелът“, „Буферна зона“ на Георги Дюлгеров, „Подгряване на вчерашния обед“ на Костадин Бонев, „Живот със София“ и „Майка ми“ на Светла Цоцоркова, „Стъклени топчета“, „Раци“ и „Обърната елха“ на Иван Черкелов, „И Господ слезе да ни види“ на Петър Попзлатев, „Под едно небе“ на Красимир Крумов, „Стъпки в пясъка“ на Ивайло Христов, „Дзифт“ на Явор Гърдев, „Пазачът на мъртвите“ на Илиян Симеонов показват наличието на единен естетически критерий, в който балансът между звук и картина е внимателно обмислен и прецизиран.

Приноси

Приносите на Ивайло Нацев в областта на филмовия звукозапис и звуковия дизайн са принципно новаторски и безспорни /Предвид годината на производство на всеки един от посочените филми.

- Реализиране на първата българска кинопродукция с Dolby Digital 5.1 многоканална, цифрова фонограма, което поставя нови технологични и естетически стандарти в националното кинопроизводство и аудио постпродукция. /„Лейди Зи“ 2005/
- Цялостно изграждане на звуковата картина от снимачната площадка до финалния миксинг, осигурявайки непрекъсната кохерентност между автентичния документален звук от терен и детайлната студийна постпродукция. /„Лейди Зи“ 2005/
- Специфична работа по пространственото позициониране на диалога, ефектите и музиката в 5.1 среда, което засилва звуковия реализъм и емоционалната изолация на екранните персонажи. /„Лейди Зи“ 2005/
- Създаване на сложен, динамичен и многоканален звуков баланс между човешката реч, заобикалящата природна среда и музикалните акценти, който служи като емоционален ориентир за зрителя във филмовото повествование. /„Козелът“ 2009/
- Изграждане на силно субективна звукова картина, отразяваща вътрешния свят на главния герой (кинорежисьор, който губи зрението си), при което аудиото поема

водещата наративна функция, измествайки визуалната информация. /”Буферна зона” 2014/

- Създаване на сложни звукови преходи между обективната реалност, накъсаните спомени и сънищата на персонажа чрез иновативно използване на пространствени, реверберационни ефекти и специфично честотно моделиране. /”Буферна зона” 2014/

- Прецизно финално многоканално смесване, което използва тишината, микродетайлите и Foley ефектите като основен психоакустичен инструмент за изразяване на емоционалното състояние и физическата уязвимост на героя. /”Буферна зона” 2014/

Заключение

Кандидатът имат потенциала, знанията и натрупания опит, за да му бъде присъдена академичната длъжност **доцент**. Постиженията му са категорични и имат съществен принос за комплексното възприятие на всеки отделен филм.

Давам еднозначно положителна оценка за кандидатурата на д-р Ивайло Нацев за придобиване на академична длъжност доцент в областта на висшето образование 8.4. Театрално и филмово изкуство и научна специалност Кинознание, Киноизкуство и Телевизия

Дата: 11.08.2026

София

Рецензент:

Доц. Костадин Бонев – български кинорежисьор, преподавател по филмова режисура в ЮЗУ „Неофит Рилски“ Благоевград и по драматургия за документално кино в НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ София, носител на национални и международни награди.